

300.000 år av liv i grottan

Istider kom och gick. Lövskog växte upp, marken frös till tundra och sedan blev det lövskog igen. Klimatet växlade, men människor av någon sort bodde i Denisovagrottan mest hela tiden.

Det är en utmärkt idé att använda ett snöre som tidslinje. I det här fallet skulle en centimeter på snöret motsvara tusen år.

Världens sannolikt äldsta stad, Jeriko på Västbanken, skulle då ha funnits i elva centimeter. Byblos i Libanon i sju centimeter och Damaskus i Syrien lika länge, sju centimeter.

Denisovagrottan i Sibirien skulle ha varit bebodd i uppåt tre meter.

I veckans nummer av [tidskriften Nature](#) redovisar två forskargrupper vad som har hänt i grottan de senaste 300.000 åren. De har använt nya tekniska metoder för att datera lager i grottan, och för att undersöka vilken sorts människor som bodde där vid olika skeden.

Ryska arkeologer har grävt i Denisovagrottan sedan 1980-talet. Men den blev världsberömd år 2010, när [en forskargrupp med svenske Svante Pääbo i spetsen dna-analyserade ett lillfingerben från en liten flicka](#). Det visade sig att flickan hade tillhört en tidigare okänd grupp av människor – en sorts genetiska kusiner till neandertalarna. De fick namnet Denisovamänniskor.

Sedan dess har forskare DNA-bestämt lämningar från flera Denisovamänniskor och vanliga neandertalare i grottan. Och även från [en flicka som visade sig ha blandat ursprung](#). Hennes pappa var Denisovamänniska och hennes mamma neandertalare.

Sammantaget visar de nya resultaten att de äldsta analyserade Denisovamänniskorna i grottan levde för uppåt 200.000 år sedan.

Ibland verkar Denisovamänniskor och neandertalare ha avlöst varandra i grottan, ibland verkar de ha levt intill varandra. Och den blandade flickan visar ju att de två grupperna stundtals hade nära kontakt. Inte nog med att hon själv är blandad, hennes Denisovapappa hade inslag av neandertalare några generationer bort.

Frågan är när en tredje sort, sådana som vi, anatomiskt moderna människor, kom in i bilden.

Forskarna står delade i den frågan.

I grottan har nämligen hittats avancerade föremål av ben och elfenben. Ringar, hängsmycken och till och med en synål. Föremålen dateras till cirka 45.000 år.

Kan dessa föremål ha tillverkats av Denisovamänniskor? Några av de ryska forskarna tror det. Chris Stringer, en världsledande brittisk antropolog, tror däremot på moderna människor.

Ingen av dem har bevis. Varken moderna människor eller Denisovamänniskor från denna period har hittats i grottan. Men i Ust Ishim, som också ligger i sydvästra Sibirien, har hittats [en modern människa som dateras till ungefär 45.000 år](#).

Resultaten väcker liv i debatten om vad vi moderna människor egentligen har för förmågor som neandertalare och Denisovamänniskor inte hade.

Att göra en synål är svårt. I Västeuropa är de äldsta fynden mycket yngre, från kulturen solutréen, för ungefär 20.000 år sedan. Helt klart tillverkade av moderna människor. Att göra hängsmycken tyder på fantasi och kreativt tänkande.

Själv håller jag med Chris Stringer: det är slående att nålar och hängsmycken dyker upp i Sibirien precis samtidigt som vi.

För fyra och en halv decimeter sedan, om vi ska hålla oss till vårt tre meter långa snöre.

Även i Europa har [vi moderna människor funnits i ungefär fyra och en halv decimeter](#). Det återstår ett par meter, om vi ska bli lika långlivade som neandertalare och Denisovamänniskor var i den sibiriska grottan.

Karin Bojs
DN 2019-02-04